

Banadics
István

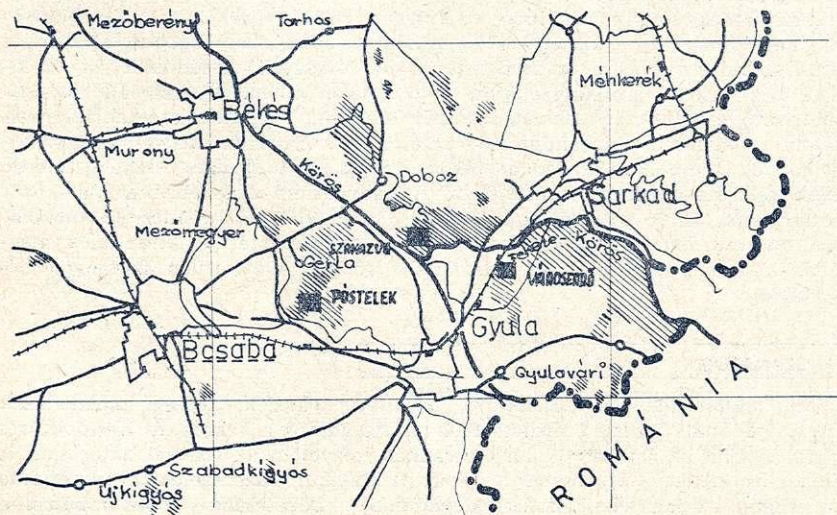
BÉKÉS MEGYEI ERDŐK KÖZJÓLÉTI LEHETŐSÉGEI

Ismert, hogy az Alföld hazánk erdőiben legszegényebb vidéke. A megyék között Békés megye erdősültségi százaléka a legkisebb. Jelenleg az erdők, erdőfoltok, fasorok együtt csupán 3,6⁰/₀-os erdősültséget tesznek ki. Az összefüggő erdőállományok a Körösök mentén húzódnak, mintegy 8000 ha területtel. A sáv legnagyobb szélessége 1 km.

A Békés megyei települések közül Békéscsaba, Gyula városok, Sarkad, Doboz és Gyulavári községek vannak abban a kiváltságos helyzetben, hogy lakói rövid idő alatt erdőbe érhetnek felüdülés, pihenés céljából. Kedvező adottság, hogy a Körösök az erdőt természetes vízzel egészítik ki, bővítve az üdülés lehetőségét.

Fokozatosan, szinte észrevétlenül tért hódít az erdő igénybevétele. Ma már a Körösök mentén három helyen van kialakulóban üdülőerdő, üdülőterület. Az erdőgazdálkodásnak ki kell lépni az egy, illetve kétcélú hasznosításból. A fa-termesztés és a vadgazdálkodás mellett szervezeten, előre kidolgozott terv alapján kell gondoskodni az üdülési funkciók érvényesüléséről.

Három üdülő körzet alakítható ki a Körösök mentén: Póstelek, Szanazug, Városerdő.

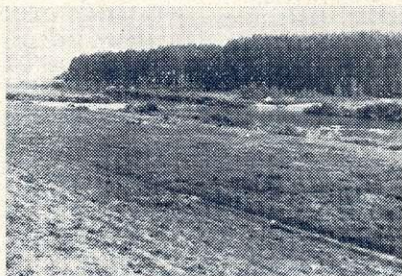
1. ábra. A Békés megyei három üdülőkörzet (fekete téglánnyal jelölve)

PÓSTELEK

Az erdőtest Békéscsaba városától 6 km, Gyula városától 5 km távolságra van és a Kettős-Körös érintésével csatlakozik Doboz községhez. Északi oldalán műút húzódik, amely összeköti Békéscsabát Dobozzal. Az erdőterület 680 ha. Elsődleges rendeltetése a fatermesztés és a vadgazdálkodás. A jóléti fejlesztés a volt főúri kastély 20 ha-os parkjában indult meg. A kastély épületeit Békéscsaba—Gyula városok a Pósteleki Erdészettől 1973-ban megvásárolták. A Megyei Tanács kezdeményezésére a régi parkban tornapályát alakítottak ki, amely 1973 májusában nyílt meg, de a nyári szezonban hét végén olyan volt a forgalom, hogy már az első évben lehetett látni a bővítés szükségességét.

2. ábra: Póstelek — üdülõpark

3. ábra: Szanazug — a Fehér- és Fekete-Körös összefolyása

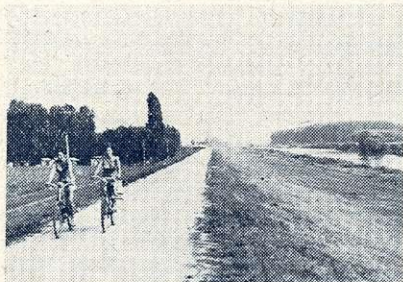
Itt kell az erdészetnek irányítóként fellépni, megelőzni a „természetes” terhódítást a termelő funkciók rovására. Ezért a természet adta lehetőségek kihasználását kell keresni, hogy a fatermesztés, a vadgazdálkodás és az üdülés, kirándulás együttesen megoldódjon. Ennek a célnak érdekében olyan sétányokat kell kialakítani a kastélykerttől kiindulva, részben az erdőben, részben az erdő szélén, amelyek a szanazugi területtel összekötik az üdülőhelyet. A kialakított — kellő jelzőkkel ellátott — útvonalon pihenőket, esőbeállókat, szalonnasütő helyeket, árnyékszékeket kell létesíteni. Figyelmeztető táblákkal ellátott útvonalakon a kirándulók — sétálók — kulturáltan, fegyelmézetten viselkednek az erdőben. Szabadonengedve, irányítás nélkül nincs összhang az erdő több célú hasznosítása tekintetében. A vadvédelem érdekében a kialakított sétányokon túl a nyiladékokat le lehet sorompózni. Figyelmeztető táblákat kell kirakni, amelyek megadják a lezárás magyarázatát. A kirándulók megértik a sorompózás tényét és nem veszik igénybe ötletszerűen az egész erdőterületet.

SZANAZUG

Az üdülőterület már kialakított, beépített nyaralók, hétvégi pihenőházak csoportjából áll. Az erdő területe 1100 ha. Az üdülők a Fekete- és Kettős-Körös jobb partján az ármentett oldalon vannak közvetlen az erdővel határosan. A Fehér- és Fekete-Körös összefolyása, az itt kialakult természetes környezet adta az ötletet az ide települőknek. Megközelítése Békéscsaba—Doboz műútról a Kettős-Körös jobb partján, valamint a Gyula—Sarkad műút felől a Fekete-

Körös jobb partján. Meg lehet még közelíteni a szanazugi üdülőterületet a Gyula—Doboz műútról, vagy a Fehér-Körös jobb, illetve balpartján.

Eddig a Körösök adta üdülési lehetőséget vették igénybe a pihenni, üdülni vágyók, a békési, békéscsabai, gyulai, dobozi, sarkadi lakosok egyaránt. Az erdők nyiladékai le voltak sorompózva, tehát az üdülők mintegy ki voltak zárva az erdőkből. A Körösök mellett kialakult üdülőkörzetben ma már az erdőt is igénybe veszik a látogatók. Az előzőekben már említettem, hogy egy gyalogúttal össze lehet kötni a pósteleki és a szanazugi körzetet. A műút ugyan már összeköti, de ez a gépjárművek közlekedésére szolgál. A gyalogút kialakításával irányítani lehet az erdő igénybevételét, 20—40 ha-os területen ki lehet alakítani egy pihenőparkot. Az erdőben ki kell jelölni a sétautakat, el kell helyezni

4. ábra: Szanazug — a Kettős Körös és a kialakult üdülőtelep

5. ábra: Városerdő — az üdülőtelep és mögötte az erdő (dr. Vecsey felvételei)

ülőkéket, padokat és egyéb berendezéseket. A kirándulók irányításával kiküszöbölhetők a termelési és az üdülési funkciók közti ellentmondások. E célból a Körösvidéki Vízügyi Igazgatósággal együtt a Körösök összefolyásánál a Fehér- és Fekete-Körös, valamint a Kettős-Körös hullámterében mintegy 1 km-es körzetben fásítást is kell végrehajtani. Így a fásított terület mentesíti a vadban gazdag remetei erdőtestet a kirándulók nagymérvű igénybevételétől. Ki lehet alakítani a hullámtéren csónakázó-helyeket is. A Körös ezen szakasza felduzzasztott. A vízügyi és az erdőgazdasági igényeket együttesen kell figyelembe venni és megfelelően irányítani az ide kirándulókat. A Körösök jobb, illetve bal partján horgásztanyákat lehet építeni. A horgásztanyák elhelyezése a 3. pontban tárgyalásra kerülő Delta erdősitése után szinte kívánkozik a területre.

VÁROSERDŐ

Ez az üdülőkörzet részben már kialakított. Gyula város határában a Fekete-Körös bal partján (ármentett oldalon) létesítettek egy hétvégi üdülőtelepet. Ez a település csatlakozik a Városerdőhöz. Az összes terület, ami Gyula város határában ide csatlakozik; 400 ha erdő. A település közvetlen közelében gyermeküdülő működik, erdővel körülvéve. A Gyulai Erdészet már kezdte kialakítani a pihenő jellegnek megfelelő részt. Ez azonban még kezdetleges, korszerűsítésre vár.

A városerdei kirándulásoknak hagyományai is vannak. A régi leírások tartalmaznak olyan megjegyzéseket, hogy Gyula város a tüzelőn kívül kirándulá-

sokra is használta a város kezelésében levő erdőterületet. Ezt a hagyományt híven ápolja a Gyulai Erdészet.

Földrajzi fekvése, adottsága nagyon jó. Közel van Gyula városához (6 km) az erdőterület, északi oldalán folyik a Fekete-Körös és műút húzódik, a nyugati oldalon vasútvonal van. A már kialakított település teljesen közművesített.

Távlatait tekintve az 1. ábrán feltüntetett erdőterület kicsi ahhoz, hogy kielégítse a kirándulók igényeit. Ezért fejleszteni kell. Gyula városának mint melegvízes üdülőhelynek országos hírneve van. Az ide sereglett üdülők hiányolják az erdőt. Az üdülésben elért szép hagyományokat úgy lehet fejleszteni, ha a belső területeken kialakított parkokon kívül az erdőtelepítéseket is növelik. A Fekete- és Fehér-Körösök között elterülő úgynevezett Deltát fokozatosan be kell erdősíteni. Ez a terület 1000 ha. Beerdősítés után a város melegvízes fürdőjét össze lehetne kötni a Városerdővel. A város már lépéseket tett a Fehér-Körös bal partján mintegy 160 ha terület beerdősítésére. A Delta beerdősítésekor a termőhely adta lehetőségek figyelembevételével az üdülő jellegét ki lehet alakítani. Az erdészet és a tanács összefogása ebben a tekintetben igen nagy előrehaladást tudna eredményezni. Megnéve a város idegenforgalma. Az említett terület mezőgazdasági művelés alól való kivonása célszerű lenne, mivel azon — fekvésénél fogva — nagyüzemi mezőgazdálkodást nem lehet folytatni. Ezt a területet már két ízben — egyszer 1925-ben, majd 1964-ben — elöntötte a Fehér- és Fekete-Körös Románia felőli árhulláma.

Összefoglalva: a javasolt három üdülőkörzet már részben kialakult. Békés megye 1971. évben kiadott telepítéshálózat-fejlesztési terve is foglalkozik e témával. Megállapítja, hogy a megye kedvező természetföldrajzi, kulturális adottságai, tiszta levegője és folyóvizei, valamint jó megközelítési lehetőségei folytán idegenforgalom és üdülés céljára alkalmas. A nagy területen folyó mezőgazdasági termelés is alkalmassá teszi az üdülés-pihenés-gyógyulás feltételeinek kielégítésére. Sok helyen talláható termálvíz. Csatlakozik ehhez a természetes víz (Körösök) ilyen irányú hasznosítása is.

A szóban forgó körzetek 120—160 ezres lakossága igénybe vehet a meglévő erdőkből mintegy 2100—2200 ha-t. Ez az igénybevétel is csak részben a több célú hasznosítás miatt. E mellett feltétlen szükséges a szóban forgó 1000 ha-os erdőterület fejlesztése is.

Békés megye többi települése részére hasonlóan lehet kialakítani üdülőkörzeteket. Ilyenek: Körösladány—Szeghalom—Gyoma—Endrőd és Szarvas térsége. A megye egyéb területein — például Orosháza környékén — már ilyen lehetőség nincs, új létesítményről kell gondoskodni.

Békés megye tehát rövid idő alatt átalakítható erdővel együtt a közjóléti igények kielégítésére.

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Antal Mihály fahasználati előadó Délalföldi EFAG, Szeged; *Banadiés István* erdészvezető Délalföldi EFAG, Sarkad-Remete; *dr. Farkas Pálné*, osztályvezető, MEM, Budapest; *dr. Fekete Zoltán* egyetemi tanár, Kertészeti Egyetem, Budapest; *Franciscy Pál Vilmos* parkosítási szakelőadó, Pilisi Áll. Parkerdőgazdaság, Esztergom; *Hangyáiné Balul Wanda dr.* tudományos segédmunkatárs, ERTI, Mátrafüred; *dr. Keresztesi Béla* akadémikus, az ERTI főigazgatója, Budapest; *Radnótyi Alfréd* tervezési és üzemszervezési felügyelő, Tanulmányi Áll. Erdőgazdaság, Sopron; *dr. Szabó Lajos* tudományos munkatárs, Agrártudományi Egyetem, Gödöllő; *dr. Szendrey István* egyetemi tanár, EFE, Sopron; *dr. Szőnyi László* osztályvezető, MEM, Budapest; *Telegdy Pál* főmérnök, TSZ Erdőgazdaság, Nagykörös; *Tóthné Surányi Klára dr.* egyetemi adjunktus, Kertészeti Egyetem, Budapest.